

Geboeide dolfinen

Gewone dolfinen (*Delphinus delphis*) zijn, in tegenstelling tot wat de naam lijkt uit te drukken, dwaalgasten in Nederland. Sinds 1970 zijn er vijf min of meer betrouwbare waarnemingen. Gewone Dolfinen zijn uitgesproken groepsdieren, die in hun 'normale' verspreidingsgebied eigenlijk nooit alleen worden gezien, maar meestal in groepen van enkele tientallen dieren bij elkaar voorkomen. De schaarse naar onze omgeving afgedwaalde exemplaren waren meestal moederziel alleen en misschien is dat de verklaring voor de bijzondere belangstelling die deze dieren aan de dag leggen voor boeien. In tenminste 3 gevallen waren de dolfinen zelfs lange tijd niet bij hun boei weg te slaan! In januari-februari 1999 verbleef een (misschien 2) gewone dolfijn bij Scheveningen en in veel gevallen kon hij bij de afgebeelde gele boei worden aangetroffen. Nog veel bonter maakte een gewone dolfijn het die bijna anderhalf jaar zijn groene boei MG17 in de Westerschelde trouw bleef (december 2001-april 2003). Tenslotte troffen we de afgelopen maanden in het Marsdiep een gewone dolfijn aan die gevallen leek te zijn voor een rode boei in de havenmond van de veerboot op Texel (november-december 2004, Marsdiep). Dit laatste exemplaar speelde regelmatig overspel en dit dier werd bij tenminste drie andere (drie rode, één gele) boeien aangetroffen. Alle boeien zijn van onderen overigens zwart...

Foto's: Links: gewone dolfijn bij een gele boei Voor Scheveningen, , januari 1999, foto Felix Verschoor;
Midden: gewone dolfijn bij een groene boei in de Westerschelde, januari 2003 (fotograaf onbekend);
Rechts: gewone dolfijn bij een rode boei voor de veerhaveningang van Texel, november 2004, foto Salco de Wolf)

Kees Camphuysen, Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, postbus 59, 1790 AB Den Burg, Texel

Buitengewone aantallen bruinvissen, duikers, futen, zeekoeten en foeragerende (kleine) meeuwen voor de hollandse kust, december 2004

De laatste jaren zijn onze zeetrekwaarnemers helemaal vertrouwd geraakt met bruinvissen. Elk jaar weer in december nemen de aantallen toe en pas rond april verdwijnen de meeste dieren weer. De laatste jaren worden er in toenemende mate ook in de nazomer en herfst bruinvissen opgemerkt. Zo ook dit jaar. In december 2004 nam het aantal waargenomen dieren echter ongekende proporties aan. Op 1 december worden bij Camperduin door Hans Schekkerman in twee uur tijd liefst 77 Bruinvissen waargenomen: 52 naar zuid, 25 naar noord en maximaal 36 tegelijkertijd in 1 scan geteld (een losse groep, foeragerend over meerdere kilometers afstand ten zuiden van De Putten, niet ten noorden daarvan). Op 2 december telde Nick van der Ham 35 bruinvissen op dezelfde post en vanaf het Texelse strand waren 15 exemplaren te zien tijdens een strandwandeling (Kees Camphuysen). Vervolgens worden op 4 en 5 december ook bij Langevelderslag en bij Noordwijk respectievelijk 7 en 12 Bruinvissen gezien (Jan Wierda, Pieter Thomas, Jelle van Dijk). Later bleek dat bij Egmond op 27 november al opvallende aantallen gezien waren (10-15; Wim van Splunder). Op 7 december zijn de aantallen bruinvissen bij Noordwijk Holland duidelijk afgenomen, maar bij Scheveningen worden 26 exemplaren gezien (Michel de Lange). Ook bij Camperduin worden weer tientallen (23) bruinvissen gezien (Cor Hopman).

Steeds worden door de waarnemers opmerkingen gemaakt over talloze roodkeelduikers en veel foeragerende meeuwen (waaronder veel drieteenmeeuwen, stormmeeuwen en enkele kokmeeuwen). De dieren foerageren op korte afstand van de kust en dankzij het overwegend rustige weer zijn ze prima te zien, in elk geval wanneer het even niet mist. Van 6-12 december worden op de meeste plaatsen langs de Hollandse kust nog steeds erg veel bruinvissen gezien en Jelle van Dijk, toch niet de minste met 35 jaar zeetrekervaring, overtreft bijna dagelijks zijn uurrecords aan (roodkeel-) duikers! De vraag is wat hier aan de hand is. Het is duidelijk dat de vogels en zeezoogdieren actief aan het foerageren zijn en behalve de al genoemde soorten worden ook opvallende aantallen zehonden (gewone en grijze) gezien. De meeuwen foerageren uiterst oppervlakkig en de lintvormige groepen suggereren dat stroomnaden bezocht worden. De duikers zijn buitengewoon onrustig, in de zin dat er op grote schaal heen en weer gevlogen en gedreven wordt en kennelijk moetend e dieren keer op keer voor verdrifting compenseren.

In 1996 werd een vergelijkbaar fenomeen gezien, maar toen juist buiten (zeetrekke(-) gezichtsafstand ten noorden van de Waddeneilanden (Leopold 1996). Ook toen was het samen voorkomen van bruinvissen en duikers opvallend. De prooi oppikkende meeuwen duiken uiterst oppervlakkig en prooien zijn niet te zien (Nick van der Ham), hetgeen suggereert dat het om klein spul gaat. De verschillende predatoren foerageren niet echt gezamenlijk, maar zijn aangetrokken naar ruwweg hetzelfde gebied: misschien gaat het dus wel om verschillende prooi-soorten, of om dezelfde prooien die met sterk verschillende tactieken worden benaderd. Er zijn geen waarnemingen van een bijzondere belangstelling van de aan de oppervlakte foeragerende meeuwen voor de groepjes bruinvissen, zoals dat in de Noordzee wel vaak voorkomt (Camphuysen & Webb 1999). In dergelijke gevallen drijven de bruinvissen prooi naar de oppervlakte waarvan door de meeuwen geprofiteerd